

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja luonnon hyvinvoinnin muodostamaa kokonaisuutta on tarve ymmärtää paremmin

Itla kutsui pohtimaan, miten lasten ja nuorten hyvinvointia sekä laajemmin luonnon hyvinvointia edistetään entistä enemmän yhdessä.

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA JA YMPÄRISTÖASIOITA on perinteisesti edistetty erillään toisistaan, ja ne ovat jopa joutuneet kilpailemaan resursseista sekä kansalaisten, päättäjien ja median huomiosta. Maapallon rajoihin mahtuvan hyvinvoinnin saavuttamiseen vaadittava muutos on suuri. Haasteiden keskinäisriippuvuus ja yhteen kietoutuneisuus tulee entistä selvemmin näkyville, tarkasteltiinpa sitten ympäristökriisiä tai lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteita. Itlassa haasteeseen tartuttiin kutsumalla asiantuntijoita ja ammattilaisia dialogiin pohtimaan lasten ja nuorten hyvinvointia sekä laajemmin luonnon hyvinvoinnin edistämistä yhdessä.

Syksyllä 2021 järjestimme seitsemän pienryhmädialogin sarjan. Yhteensä noin 50 asiantuntijaa ja ammattilaista keskusteli lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja siitä, miten hyvinvointia voitaisiin tukea samalla kun edistämme laajemminkin planetaarista hyvinvointia, ekologista kestävyyttä ja kestävää kehitystä. Tässä yhteenvedossa esittelemme keskusteluissa esiin nousseet teemat.

Dialogisarjan avulla kertynyt ymmärrys on tärkeää Itlalle kehittäessämme omaa toimintaamme. Se tukee ja täydentää muuta aiheen parissa tekemäämme työtä tänä syksynä. Alli Paasikiven Säätiö ja Itla rahoittavat yhteistyöhanketta, jossa tehdään systemaattinen kirjallisuuskatsaus Suomen ympäristökeskus SYKE:n tutkimusryhmän kanssa lasten luontosuhteen vaikutuksesta hyvinvointiin ja terveyteen. Katsauksen päähavainto on, että luontosuhteella on yhteys fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Suhde luontoon edistää lasten hyvinvointia -blogissa valotetaan tutkimusryhmän havainnot lisää. Lapsen oikeuksien foorumi Ääni21 -tapahtumassa teemana oli luontosuhde. Tutkimustiedon pohjalta halusimme nostaa kysymyksen esille myös lasten oikeuksien näkökulmasta. Luontosuhdetta käsitellään Viisauden kehittyminen ja metsäsuhteen rakentuminen metsäsiopetuksessa -hankkeen apurahatutkija Terhi Ekin ja dosentti Eeva Kallion blogissa Mitä tiedämme lasten viisaudesta? ja Lapsuuden rakentajat podcastin 20. jaksossa Luontosuhde, jossa keskustelevat lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen ja Suomen ympäristökeskuksen tutkija, ryhmäpäällikkö Riikka Paloniemi.

Dialogilla syvempää ymmärrystä ja uusia näkökulmia

Kattavan ja tyhjentävän tilannekuvan sijaan dialogisarjan tavoitteena oli ennen kaikkea tuoda samaan keskusteluun erilaisia ääniä ja luoda yhdessä syvempää ymmärrystä ilmiöstä. Osallistujat työskentelevät kestävän kehityksen kysymysten parissa julkishallinnossa, järjestöissä, kunnissa, säätiöissä ja yrityksissä vastuullisuuskysymysten parissa. He tarkastelivat planetaarista hyvinvointia hyvin eri näkökulmista, esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja koulutuksen, ennaltaehkäisevän terveydenhuollon, parisuhteen ja perheiden tuen, harrastustoiminnan, tulevaisuuden työelämän, asumisen, kaupunkisuunnittelun, kiertotalouden, ruokajärjestelmän, luonnon virkistyskäytön, kulttuuriperinnön ja museoiden sekä ympäristöpolitiikan ja hyvinvoinnin tutkimuksen näkökulmista.

Dialogien osallistujat olivat pääosin toisilleen entuudestaan tuntemattomia. Keskustelu oman kuppilan ulkopuolella olikin jo itsessään arvokas kokemus. Kokemus toistui vahvana jokaisessa keskustelussa. Lisäksi keskustelujen lopuksi kirjattujen oivallusten läpikäynti osoitti, että moni osallistuja oli etukäteen kokenut, että lasten ja nuorten asiat eivät varsinaisesti kuulu heille. Keskustelu oli auttanut huomaamaan, että lasten ja nuorten näkökulman olisi tärkeää olla vahvemmin läsnä myös heidän työssään.

Keskusteluissa liikuttiin niin hyvin isojen kysymysten kuin hyvinkin arkisten asioiden äärellä. Osallistujat peilasivat kysymystä oman työnsä ja organisaation kautta, mutta myös omien perheidensä tai läheistensä kokemusten kautta. Tarvittava kestävyysmurros on suuri ja aikaa on vähän. Dialogeissa oli läsnä ailahtelu toiveikkuuden ja epätoivon välillä. Positiivisuuden ja toiveikkuuden, ainakin koettu, vaatimus tuli myös esille rivien välistä. Samaan aikaan vaikeat tunteet ovat kuitenkin hyvin lähellä pintaa ja läikähтелиivät näkyviin keskustelujen aikana. Monissa puheenvuoroissa toistui tarve viedä eteenpäin kiireesti konkreettisia tekoja ja samaan aikaan luoda lisää keskustelun paikkoja, jotta ihmiset pysyvät mukana muutoksessa.

Seuraavassa on kiteytetty yhteenveto keskusteluista. Teemoista käytyä keskustelua kuvaillaan pääpiirteissään. Lisäksi keskusteluista on poimittu lainauksia osallistujien puheenvuoroista valottamaan ja rikastamaan kuvausta. Dialogien muistiinpanoja Iitla käyttää oman toimintansa kehittämiseen. Toivomme, että koonnista on hyötyä muissakin organisaatioissa. Toivottavasti dialogisarja poikii myös yhteistä tekemistä ja uusia kasvoja yhteiseen työhön.

Suuri kiitos kaikille dialogeihin osallistuneille heittäytymisestä yhteiseen kuunteluun ja pohdintaan.

Planetaarisen hyvinvoinnin edistämiseksi keskustelun sävy on muuttunut – tällä hetkellä ja seuraavien 5–10 vuoden sisällä tehdään ratkaisevat valinnat.

Yhteenveto keskusteluissa nousseista teemoista

”Miten elefantti syödään? Pala kerrallaan. Ongelma vaan, että meillä on aina vaan suurempi elefantti.”

Isot käynnissä olevat keskustelut olivat läsnä jokaisessa dialogissa. Viime aikoina lisääntynyt huomio tarpeesta käsitellä ekologisen kestävyuden haasteita, kuten ilmastomuutosta ja luontokatoa, ei erillisinä vaan yhteen kietoutuneina ja toisiaan vahvistavina ilmiöinä oli vahvasti läsnä. Keskusteluissa kiiteltiin sitä, että julkinen keskustelu on viime aikoina monipuolistunut. Luontokadon nouseminen ilmastomuutoksen rinnalle on koettu erityisen tarpeelliseksi. Koettiin, että eri haasteiden lokerointi, pilkkominen ja keskinäinen arvottaminen haittaa ihmisten kykyä ymmärtää kokonaisuutta ja sitä kautta lamauttaa toimintakykyä. Toive kokonaisvaltaisemmasta lähestymistavasta planetaariseen hyvinvointiin välittyi keskusteluista vahvasti.

Kiire tunnistaa ja tarttua riittävän isoihin ja vaikeisiin asioihin nousi esille vahvasti. Monet osallistujat ovat työskennelleet kestävä kehityksen kysymysten parissa pitkään. He refleктоivat miten suhtautuminen on muuttunut vuosien varrella. Vaikka lapset ja nuoret ovat erityinen ryhmä kestävä tulevaisuuden näkökulmasta, keskustelijat peräänkuuluttivat muutoksen tarvetta ihan joka tasolla ja kaikkien tahojen toimesta. Ei ole aikaa siihen, että keskitetään huomio tuleviin sukupolviin ja odotetaan, että viisaampi ja valveutuneempi sukupolvi tulee valtaan. Aikaisemmin on ollut vallalla puhe ”kunhan kaikki tekevät jotain niin muutos tapahtuu”. Nyt keskustelussa on sävy, että tällä hetkellä ja seuraavien 5–10 vuoden sisällä tehdään ratkaisevat valinnat. Puhe priorisoinnista ja vaikeampiin asioihin puuttumisesta on nyt jo vallalla.

”Kestävyyshankkeissa, joita rahoitetaan, usein fokuksena on oman esim. hiilijalanjäljen laskeminen. Tämä on kärpäsenkakka verrattuna siihen, mitä vaikutuksia olisi laajemmin vaikuttamisella.”

Helpoiksi asioiksi koettiin esimerkiksi kierrätys, kun taas vaikeista asioista esimerkkeinä nostettiin ylikuluttamiseen puuttuminen.

”Kauhistuttaa miten valtavaa muutosta oikeasti tarvitaan. Meistä on tullut kuluttaja-automaatteja”

Oppimisen, keskeneräisyyden sietämisen ja motivaation tukemisen tärkeys tunnistettiin avaimina siihen, että pystymme etenemään näissä vaikeissa asioissa pienin askelin eteenpäin ja ylläpitämään liikettä vuosien ajan. Syyttelyn välttäminen ja ratkaisukeskeisyyden vahvistaminen koettiin tärkeäksi, jotta pidämme kaikki mukana muutoksessa.

Luontosuhteen kautta on mahdollista tuottaa hyvinvointia uusilla tavoilla. Sen syntyminen vaatii tekemistä ja kokemuksellisuutta.

Mistä hyvinvointi ja onnellisuus muodostuvat? Luontosuhteen vaaliminen tukena hyvinvoinnin uudelleen määrittelylle

Keskusteluissa on puhuttanut se, millaisia hyvinvointikäsitteiden vääristymiä lapsilla ja nuorilla on ja kuinka tähän voitaisiin tarttua. Kuluttaminen, kilpailuyhteiskunnan vaatima suorittaminen ja elämän merkityksellisyden katoaminen nousivat usein esimerkkeinä. Ajatus hyvinvoinnin synnyttämisestä pahoinvoinnin hoitamisen sijaan tuli esille monessa puheenvuorossa. Luontosuhteen tai -yhteyden kautta nähtiin paljon mahdollisuuksia löytää uudenlaisia tapoja tuottaa hyvinvointia. Osallistujat toivat esille paljon omakohtaisia kokemuksia luonnossa oleilun merkittävistä positiivisista vaikutuksista niin fyysiseen, psyykkiseen kuin sosiaaliseen hyvinvointiin. Yhteisöllisyyden ja monisukupolvisuuden mahdollisuudet tulivat vahvasti esille – luonnossa ja luonnon hyväksi on mahdollista tehdä asioita porukalla ja päästä ilon kautta eteenpäin.

Keskusteluissa nousi esiin, kuinka luontoyhteys täytyy keskustelijoiden mielestä oppia kokemusten ja aistien kautta. Tiedon ja ymmärryksen lisääminen on tärkeää, mutta luontoyhteyden syntyminen vaatii tekemistä ja kokemuksellisuutta – ja mielellään monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä ja eri aistien kautta. Tässä myös taiteen keinot ja merkitys koettiin tärkeäksi.

”Omien lasteni kohdalla olen lähtenyt siitä, että luonto pitää löytää omien aistien ja kokemusten kautta ja mielellään jo silloin kun sitä ei voi muistaa myöhemmin, että se on opittu vaan se tuntuu osalta itseä. Polkupyörällä ajamisessa voi muistaa, että sitä on harjoitellut ja sitä on opetettu, mutta kävelemään opettelemista ei samalla tavalla vaan se on vain osa itseä.”

Rinnakkaisena juonteena keskusteluissa heräsi kysymys, onko järkevää tai ylipäättään mahdollista tehdä vuorovaikutuksesta luonnon kanssa ja sen hyvinvointivaikutuksista ”reseptiikkaa” ja huoli, ettei luonto välineellisty vain ”ihmisen toiminnan areenaksi”.

Tämän jännitteen kanssa tasapainoilu nähtiin mahdollisena, kun kunnioittavan luontosuhteen edistäminen nähdään oleellisena osana laajempaa kestävyysmurrosta. Näin on mahdollista löytää uudelleen ihmisen paikka osana elonkehää ja osana luontoa.

”Kansainvälisissä ilmastokokouksissa aina naureskeltiin, kun Bolivia halusi kirjauksiin sanat Mother Earth. Länsimaissa meillä on niin kylmä ja tekninen suhtautuminen luontoon, että tuntuu hyvältä, että liitettäisiin siihen enemmän tunteita.”

Vastuu muutoksesta on aikuisilla. Lasten ja nuorten toimijuutta voidaan kuitenkin tukea
1) antamalla oikeutus tunteille, 2) lisäämällä tietoa ja tekemällä ymmärrettäväksi haluttua muutosta, 3) tekemällä näkyväksi edistysaskelia, 4) luomalla erilaisia tapoja tehdä tekoja, ja 5) luomalla näkymää siihen, miten lapset myös varttuessaan voivat vaikuttaa.

Tämä osallistujan reflektio uransa varrelta tuo hyvin esille tarpeen ajattelutavan ja asenteen muutokselle. Tätä vahvistaa myös toinen keskustelujen juonne, jonka mukaan luonnolle ja ympäristölle hyvät ratkaisut ovat hyviä myös ihmiselle. Kysymykseksi nouseekin vain tarkastelun aikajänne.

”Lapsen aktiivinen ja osallistava toimijuus pitäisi olla määritelty luontosuhteen kehittämisen yhdeksi tavoitteeksi.”

Lasten ja nuorten todella suuri huoli luonnosta ja ympäristökriisistä pitäisi ottaa vakavasti. Osallistujien kokemus oli, että vaikka lasten ja nuorten osallisuudesta puhutaan paljon, käytännössä paljon on vielä tehtävää. Hieman karrikoiden: kun nuoret nostavat keskustelua ympäristökriisistä, aikuisten reaktio tuntuu olevan joko huolen vähättely tai vaihtoehtoisesti nuiva tai jopa vihamielinen suhtautuminen. Molemmat tavat estävät nuorten ympäristötoimijuutta.

Erään osallistujan kommentti on kuvaava: *”kyllä me aikuiset taidetaan olla hyviä kitkemään kaikenlainen idealismi nuorista”*. Juuri kyky eettisten valintojen tekoon ja yhteiskunnallisen toimijuuden vahvistaminen koettiin innostavaksi tavoitteeksi ja uudeksi sivistykseksi.

”Tavoite ekososiaalisesti sivistyneestä ihmisestä on koskettava. Ajatus siitä, miten osana ekosysteemiä voi tehdä hyvää.”

Useampi tapa tukea lapsia ja nuoria entistä paremmin nousi esiin: 1) tunnistaa tarve puhua tunteista ja antaa niille oikeutus, koska huoli kertoo asian tärkeydestä, 2) lisätä tietoa nuorille ymmärrettävällä tavalla luonnon prosesseista ja tehdä ymmärrettäväksi sitä muutosta, joka halutaan saavuttaa, 3) lisätä tietoisuutta edistysaskelista, joita on jo otettu ja joita jatkuvasti lisääntyvällä vauhdilla otetaan, ja 4) kanavoida ahdistusta toiminnan suuntaan kuitenkin lasten taakkaa lisäämättä, koska vastuu on aikuisilla.

Pohdintaa herätti se, kuinka voitaisiin mennä lähemmäksi ja ymmärtää lasten maailmaa. Siihen liittyy myös kysymys, miten arvostetaan niitä väyliä, joita nuoret käyttävät. Esimerkkinä nousi nuorten kuuleminen erilaisten uudistusten, lakialoitteiden tai hankkeiden yhteydessä. Kokemus oli, että liian usein ei nähdä riittävästi vaivaa asian tekemisessä ymmärrettäväksi nuorille.

Yhteiskuntapoliittisen aktiivisuuden rinnalla täytyisi olla monia muita erilaisia osallistumisen, vaikuttamisen ja toiminnan mahdollisuuksia.

”Viime vuosina ilmastolakoista on kehkeytynyt nuorille tärkeä ympäristövaikuttamisen areena. Nuorten parissa esiintyy kuitenkin myös halua arkisempiinkin ympäristötekoihin.”

Lasten toimijuus kotona ja koulussa koettiin yleisesti tunnistetuksi, mutta osallistumisen mahdollisuuksia pitäisi luoda laajemmin lasten ja nuorten ympäristöissä (sosiaalinen media, kaveripiiri, harrastukset, muut). Silloin korostuvat erityisesti lähiluonnon merkitys, kaupunkitiloihin liittyvät mahdollisuudet ja muut lasten ja nuorten ympäristöt. Kiinnostava ajatus oli esimerkiksi, voisivatko ostoskeskukset ja muut nuorten suosimat paikat tarjota luontokokemuksia tai muuten edistää lasten ympäristötoimijuutta.

Tulevaisuuden työelämän rooli linkittyy vahvasti myös lasten ja nuorten vaihtamismahdollisuuksiin. Lasten toimijuuden ei aina tarvitse toteutua siinä hetkessä vaan se voi myös olla tärkeä osa mietintää siitä, mihin tähdätä elämässä. Millaisten asioiden parista voisi löytyä unelma-ammatti? Keskustelijoille on ollut iso hämmästyksen aihe, kuinka paljon nuoret haluavat löytää töitä aloilta ja työpaikoista, joissa voivat edistää kestävästä kehitystä.

”Työnantajapuolella voittajat perustelevat miten työ tekee hyvää yhteiskunnalle.”

Yritysmailman edustajat erityisesti toivat esille, että yritykset ovat ottaneet laajasti agendalleen kestävästä kehityksen, mutta teot ovat paljolti piilossa. Koetaan, että nuorten pitäisi saada enemmän tietoa, esikuvia ja konkreettisia esimerkkejä ”kestävän kehityksen ammateista”. Toisaalta nuorilla on itsellään myös ideoita, miten voisivat vaikuttaa esimerkiksi yrittämisen kautta.

Perheitä on hyvin erilaisia ja heillä on suuri merkitys. Ymmärrämme tarpeen tukea lapsia ja nuoria, mutta vähemmän keskustellaan siitä, miten aikuisille tuodaan näitä sisältöjä.

Yhteiskunnan muutospaine tulee perheiden sisälle ja perheiden kyky tukea lapsia vaihtelee suuresti

Perheet ovat tässä ikään kuin välittäjänä lasten ja nuorten sekä yhteiskunnan välillä. Monet vanhemmat kokevat, että lapsille on vaikea kertoa, millainen maailma oikeasti on. Esimerkiksi kuluttajuuden moninaiset, negatiiviset vaikutukset ovat todella paljon piilossa ja niitä on myös aikuisen hyvin vaikea ymmärtää. Perheen valintoihin vaikuttavat monella tavalla lähipiirin arvot ja niistä kumpuavat valinnat. Jännitteet ja ristiriidat ovat todella isoja lähisuhteissa ja se peilaa myös keskustelua esimerkiksi mediassa.

”Perheissä myös joudutaan käymään vaikeita keskusteluja, esim. mihin asti nuoret saavat olla mukana Elokapiinassa.”

Perheitä on hyvin erilaisia ja heillä on suuri merkitys. Ymmärrämme tarpeen tukea lapsia ja nuoria, mutta vähemmän keskustellaan siitä, miten aikuisille tuodaan näitä sisältöjä.

”Kuka opettaa vanhempia kotona? Koulussa ja kotona voi olla kaksi ihan eri maailmaa lapsella.”

Työpaikat voisivat ottaa uudenlaista roolia kestävyysasioiden edistämisessä myös tukemalla omaa henkilöstöään ottamaan haltuun kestävän kehityksen sisältöjä, osaamista ja ajattelua. Ajatus nousi esiin osallistujien mielestä hyvänä mahdollisuutena, mutta ei kuitenkaan vielä työpaikkojen todellisuutena. Kulttuurin keinoilla nähtiin kiinnostavia mahdollisuuksia vaikuttaa ja kokemus oli, että konkreettisia edistysaskeleita on myös otettu.

”Museokenttä on aktivoitunut ilahduttavasti. Haluavat tavoittaa myös aikuiset ja normalisoida keskustelua.”

Maahanmuuttajaperheet nähdään tärkeänä kohderyhmänä, joilla voi olla erilainen kokemus luonnosta ja useat osallistujat nostivat hyvinä esimerkkeinä erilaisia luontolähtöisiä ratkaisuja kotouttamisessa.

Kouluissa ja varhaiskasvatuksessa on tarve ottaa vahvemmin ja kokonaisvaltaisemmin kestävyysasiat ja ympäristökasvatus osaksi toimintaa. Opettajat tarvitsevat nykyistä enemmän tukea tässä muutoksessa.

Koulun ja varhaiskasvatuksen merkitys korostuu yhdenvertaisuuden näkökulmasta

”Aikuiset kipuilee ympäristövastuun kanssa. Tähän ei ole varaa, vaan on yhdenvertaisuuskysymys, että tartutaan tähän.”

Koulun ja varhaiskasvatuksen rooli kestävyysasioiden ja ympäristökasvatuksen edistämisessä korostuu yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Kuitenkin osallistujat kokivat, että näitä ei vielä ole riittävällä tasolla ja riittävän kokonaisvaltaisesti otettu osaksi toimintaa. Osalla keskustelijoista oli kokemus, että vaikka kestävän kehityksen tavoitteet ovat hyvin läsnä esimerkiksi opetussuunnitelmissa, kouluissa ja laajemminkin sosiaalinen ilmapiiri on vielä sellainen, ettei asioita uskalleta kovin vahvasti viedä eteenpäin.

Opettajien koettiin tarvitsevan paljon tukea sekä oman tietopohjansa vahvistamisessa että esimerkiksi kestävyysmurrokseen liittyvien tunteiden käsittelyssä.

”Ope voi hyvällä omallatunnolla olla kaikessa sosiaalisen kestävyiden ja hyvinvoinnin puolesta puhuja myös koulutuksensa tukemana. Ekologiseen kestävyteen sen sijaan sisältyy aina syyllisyys... joudumme opettamaan jotain mitä emme itsekään tee. Ehkä se opettajien ja lasten yhdessä oppiminen ja tämän molempien oppimisen tarpeen esille tuominen olisi ratkaisu.”

Opettajankoulutuksessa nähdään tässä suhteessa isoja puutteita ja tuen tarvetta. Pitkäjänteisempää uranaikaista koulutusta ja tukea tarvitaan. Huolta herätti myös se, että tällä hetkellä kestävyysasioita edistetään suurelta osin erilaisten projektien ja hankkeiden kautta. Toimintaa leimaa silloin kaiken kaikkiaan silppuisuus ja lyhytjänteisyys. Olosuhteet ovat hyvin erilaiset eri puolilla Suomea.

”Luontokoulutoimintaa tehdään paljon järjestöpuolella. Siitä usein puuttuu kokonaisvaltaisempi ja pitkäjänteisempi kasvatuspäämäärä. Opettajien pitäisi saada enemmän tukea. Tällä hetkellä hyvin sirpaleista ja yksittäisiä koulutuksia yms.”

Toisaalta esimerkiksi ulkona oppimisen kehittäminen nähtiin järkevänä myös siitä syystä, että se ei kuormita kuntien tiukkaa taloudellista tilannetta. Joissain kunnissa on havaittu ulkona oppimisen ja esimerkiksi metsäeskari tai -päiväkotitoiminnan tuovan jopa säästöjä.

Moniammatillista yhteistyötä eri tavalla lasten ja nuorten elämää koskettavien palveluiden, koulun sekä varhaiskasvatuksen ja harrastustoimintaa tarjoavien tahojen välillä pitäisi vahvistaa.

Yhteistyön ja ilmiölähtöisen kehittämisen tarve on ilmeinen

Keskusteluissa on noussut tarve uudenlaiseen yhteistyöhön todella monella tasolla: julkisen ja yksityisen sektorin välillä, eri tieteenalojen yli, julkisen politiikan tasolla, esimerkiksi vahvemmin kytkeytyneen sosiaali- ja ilmastopolitiikan kautta. Edelläkävijäkunnissa keskustelijat olivat törmänneet tilanteisiin, että kestävyys-työltä on mennyt tuki, kun poliittinen valta on vaihtunut.

Osallistujat kokivat, että nyt on tarve saada neutraaleja ja isoja toimijoita mukaan kestävyystyöhön sekä viemään muutosta eteenpäin. Moniammatillista yhteistyötä eri tavalla lasten ja nuorten elämää koskettavien palveluiden, koulun sekä varhaiskasvatuksen ja harrastustoimintaa tarjoavien tahojen välillä pitäisi vahvistaa. Moni keskustelija koki, että melko vähän tällaista työtä on isommassa mitassa vielä tehty.

”Jos muutosta asenteisiin ja toimintakulttuuriin halutaan viedä eteenpäin, niin lasten ja nuorten eri palveluissa työskentelevien rooli on äärimmäisen tärkeä eli osaamista ja ajattelua asian äärellä täytyy heidän joukossaan vahvistaa ja lisätä.”

Hyviä esimerkkejä osallistujat nostivat muun muassa ympäristöjärjestöjen toimimisesta koulujen kehittämiskumppaneina tai kansalaisjärjestöjen ja tutkimuksen yhteistyöstä, joka on edistänyt käytännön toimintatapojen kehittämistä. Palveluiden järjestämisessä nähdään ylisukupolvisuuden puolesta piileviä mahdollisuuksia ja käyttämättömiä resursseja, mutta vielä liian vähän konkreettisia esimerkkejä.

Keskustelulle, yllättäville kumppanuuksille ja käynnissä olevan hyvän kehityksen esiin tuomiselle on tarvetta.

Ruotsi on noussut useammassa keskustelussa kiinnostavaksi esimerkiksi muun muassa koulujen kanssa tehdystä yhteistyöstä luontoyhteyden vahvistamiseksi ja ”green care” yritysten ja julkisen sektorin yhteistyöstä uudenlaisten palvelujen tuomiseksi julkiselle puolelle. Myös arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun näkökulmasta Ruotsista löytyy hyviä esimerkkejä.

Itla sai keskusteluista myös syötettä oman roolinsa ja toimintansa kehittämiseen

Itlan aktiivisuutta nostaa lasten ja nuorten sekä luonnon hyvinvointi keskusteluun kiiteltiin. Keskustelijat kokivat, että tarvitaan aikaa ja tilaa käydä keskustelua näistä asioista – ”nämä dialogit ovat jo sitä, mitä Itlan pitäisi tehdä lisää”.

Osallistujan kirjoittama oivallus keskustelun jälkeen vahvistaa kuvaa siitä, että lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen ja esimerkiksi ekologisen kestävyden välistä oppimista ja yhteistyötä tarvitaan:

”Edelleen haaste sosiaalisesta kestävydestä eniten kiinnostuneiden ja ekologisesta kestävydestä kiinnostuneiden linkkaus niin, että molemmilla puolilla opitaan... Eli näiden molempien puolien asiantuntijat ja intohimoiset toimijat yhdessä keskustelemaan ja luomaan yhteistä tiekarttaa, jotta ymmärtäisimme toisiamme paremmin!”

Keskusteluissa on ollut esillä usko siihen, että tätä kautta voisi syntyä ihan uutta toimintaa käytännössä ja uusia, yllättäviä kumppanuuksia yli perinteisten toimialarajojen. Itlalle on nähty luontevana tällainen sillanrakentajan rooli, joka tuo esille ja yhteen jo tapahtuvaa hyvää tekemistä.

”Olisi tärkeää, että luontosuhde-teemassa olisi diversiteettiä siinä, miten saa liittyä. Ei tuutata jotain tiettyä eteenpäin vaan oltaisiin avoimia sen suhteen mitä on jo olemassa”.

Saimme keskusteluista vahvistusta, että jokaisen organisaation, Itla mukaan luetuna, täytyy tehdä sekä asioita, joilla on vaikutusta tänään, että rakentaa valmiuksia pitkällä aikavälillä. Se korostaa entisestään tarvetta ottaa lasten ja nuorten toimijuus ja osallisuus läpileikkaavasti mukaan kaikkeen mitä tehdään.